

Plastics Intellegence Monthly

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม 2569

“ยุคเปลี่ยนผ่านของอุตสาหกรรมรีไซเคิลไทยหลังการยุตินำเข้าเศษพลาสติก EP.1”

เรียบเรียงโดย ศูนย์ข้อมูลและวิจัยอุตสาหกรรมพลาสติก สถาบันพลาสติก

ในยุคที่ทั่วโลกหันมาให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) “ขยะพลาสติก” ไม่ได้ถูกมองว่าเป็นแค่ปัญหาที่ต้องกำจัดอีกต่อไป แต่เริ่มถูกมองว่าเป็นทรัพยากรที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ ข้อมูลจากตลาดโลกชี้ให้เห็นว่า อุตสาหกรรมรีไซเคิลพลาสติกกำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มจะกลายเป็นหนึ่งในแรงขับเคลื่อนสำคัญของห่วงโซ่อุตสาหกรรมพลาสติกทั่วโลกในอนาคตอันใกล้ โดยใน **รูปที่ 1** ตลาดพลาสติกรีไซเคิลของโลกในปี 2023 ตลาดมีมูลค่าเริ่มต้นที่ 51.10 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

และในปี 2024 มีมูลค่าเพิ่มมากถึง 55.46 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ยังมีแนวโน้มพุ่งทยานขึ้นสู่ระดับ **107.13** พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ภายในปี 2032 ซึ่งคิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมต่อปี (CAGR) สูงถึงร้อยละ 8.6 ตัวเลขดัชนีชี้วัดนี้สะท้อนให้เห็นว่า ความต้องการใช้วัสดุรีไซเคิล (Recycled Material Demand) ในภาคอุตสาหกรรมกำลังเพิ่มขึ้นในอัตราที่ค่อนข้างรวดเร็ว นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาตลาดในภูมิภาคเอเชียระหว่างปี 2020 ถึง ปี 2030 แสดงให้เห็นถึงการเติบโตที่ต่อเนื่องและมั่นคง

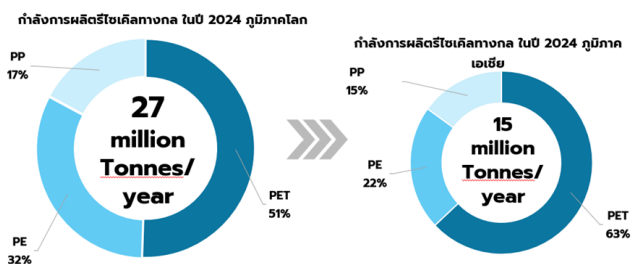
รูปที่ 1 ตลาดรีไซเคิลของโลกและเอเชีย

ที่มา: fortunebusinessinsights Analyzed by PIC, PITH

ณ ปัจจุบัน เทคโนโลยีการรีไซเคิลขยะพลาสติกของโลกมี 2 วิธีหลักคือ 1.การรีไซเคิลทางกล (Mechanical Recycling) และ 2.การรีไซเคิลทางเคมี (Chemical Recycling) ซึ่งอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพาการรีไซเคิลทางกลเป็นวิธีหลัก โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้การรีไซเคิลทางกลสามารถครองตลาดได้มากและเติบโตได้นั้น มาจากความได้เปรียบด้านต้นทุนที่มีการลงทุนที่ต่ำกว่า และความง่ายในการเข้าถึงเทคโนโลยี ซึ่งมีการพัฒนาจนเสถียรและพร้อมใช้งานจริงได้แพร่หลายกว่าเมื่อเทียบกับการรีไซเคิลทางเคมีที่แม้จะให้คุณภาพสูงแต่ยังมีต้นทุนสูงและเทคโนโลยียังอยู่ในช่วงเริ่มต้นเท่านั้น ซึ่งในปี 2024 กำลังการผลิตพลาสติกรีไซเคิลทางกลของโลกมีกำลังการผลิตรวมสูงถึง 27 ล้านตันต่อปี หากพิจารณาในแถบเอเชียจะเห็นว่า ในภูมิภาคเอเชียมีกำลังการผลิตพลาสติกรีไซเคิลทางกลไปแล้วถึง 15 ล้านตันต่อปี ซึ่งคิดเป็น 55% ของกำลังการผลิตทั่วโลก ดังแสดงใน **รูปที่ 2** ทำให้เห็นว่าเอเชียกำลังก้าวขึ้นมาเป็นศูนย์กลางสำคัญของอุตสาหกรรมรีไซเคิลโลก ทั้งในฐานะตลาดผู้บริโภคและฐานการผลิตแปรรูป

รูปที่ 2 กำลังการผลิตรีไซเคิลทางกลของโลกและเอเชีย

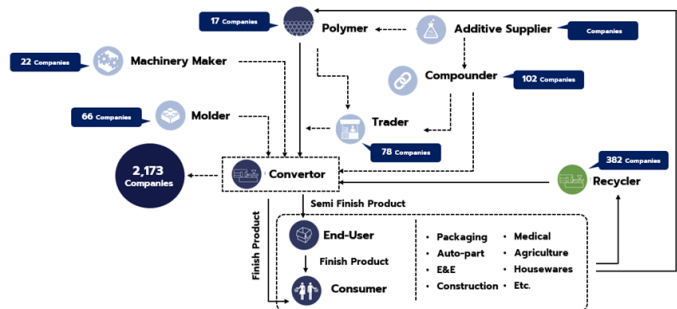

ที่มา: ICIS APIC 2025 Analyzed by PIC, PITH

ประเทศไทยก็ถือเป็นหนึ่งในผู้เล่นของภูมิภาคเอเชีย เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างของอุตสาหกรรมพลาสติกไทยจะเห็นว่าประเทศไทยมีโครงสร้างอุตสาหกรรมที่ครบวงจรไปตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ดังแสดงใน **รูปที่ 3** และอุตสาหกรรมมีมูลค่ามากถึง 1.2 ล้านล้านบาทไทยคิดเป็น 6.87% ของ GDP ในปี 2568 โดยมีตั้งแต่ผู้ผลิตเม็ดพลาสติก ผู้แปรรูปผลิตภัณฑ์พลาสติก และผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์พลาสติก

ซึ่งอุตสาหกรรมรีไซเคิลพลาสติกของไทยเป็นส่วนสำคัญในห่วงโซ่อุปทานพลาสติก เนื่องจากช่วยนำของเสียกลับมาใช้ใหม่และลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัด โดยโครงสร้างอุตสาหกรรมประกอบด้วยโรงงานคัดแยก โรงงานล้างและบด โรงงานรีไซเคิล และผู้ผลิตเม็ดพลาสติกรีไซเคิล (Recycled Resin) ซึ่งแต่ละส่วนมีบทบาทในการเปลี่ยนขยะพลาสติกให้กลายเป็นวัตถุดิบสำหรับการผลิตสินค้าใหม่ทำให้เห็นว่าขยะพลาสติกมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมรีไซเคิลเป็นอย่างมาก

รูปที่ 3 โครงสร้างอุตสาหกรรมพลาสติกไทย ปี 2568

ที่มา: Plastics Intelligent Center, PITH

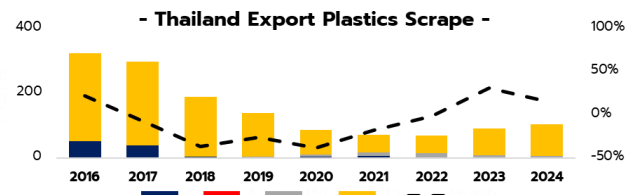
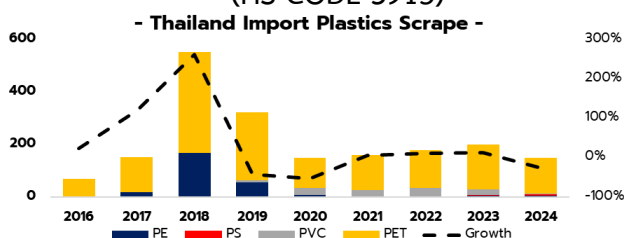
โดยประเทศไทยมีการบริโภคพลาสติกในภาคครัวเรือนและภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีขยะพลาสติกเกิดขึ้นเฉลี่ยหลายล้านตันต่อปี ซึ่งขยะพลาสติกในประเทศไทยที่ผ่านมามีการจัดการขยะพลาสติกดังนี้

- การฝังกลบ เป็นการนำขยะส่วนใหญ่ที่ปนเปื้อน ไม่คุ้มต่อต้นทุนในการจัดเก็บและทำความสะอาด ไปทิ้งในสถานที่ฝังกลบ หรือเทกองแฉ่ง ตามสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- การนำกลับมาใช้ใหม่ โดยผ่านกระบวนการรีไซเคิล (Recycle) และการใช้ซ้ำ (Reuse)
- การผลิตเชื้อเพลิง RDF (Refuse Derived Fuel) เป็นการนำขยะพลาสติกมาผลิตเป็นเชื้อเพลิงสำหรับโรงงานการผลิตปูนซีเมนต์
- การเผา ขยะพลาสติกที่ไม่ได้รับการคัดแยกจะถูกนำไปกำจัดรวมกับขยะมูลฝอยทั่วไป
- การแปรรูปเป็นน้ำมัน เป็นการนำขยะพลาสติกมาแปรรูปเป็นน้ำมันโดยกระบวนการไพโรไลซิส (Pyrolysis) ได้ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในกระบวนการผลิตพลาสติกจากน้ำมันต่อไปได้

ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาการจัดการขยะพลาสติกมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะในส่วนของการคัดแยกและการบริหารจัดการตั้งแต่ต้นทาง ทำให้ขยะจำนวนมากไม่ถูกนำกลับมารีไซเคิลอย่างมีประสิทธิภาพ จากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลของศูนย์ข้อมูลอัจฉริยะอุตสาหกรรมพลาสติกพบว่า ผู้ประกอบการมีอัตราการรีไซเคิลพลาสติกเฉลี่ย 3 ปีที่ผ่านมา มีเพียงร้อยละ 25 จากปริมาณขยะพลาสติกทั้งหมด ในส่วนที่เหลือจะถูกนำไปฝังกลบและเผา แต่ตัวเลขการรีไซเคิลนี้อาจยังไม่ตอบรับกับแนวโน้มทิศทางการเติบโตทั้งในระดับโลกและภูมิภาค นอกจากนี้ผลสำรวจดังกล่าวยังพบว่าจากจำนวนผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์พลาสติกทั้งหมดกว่า 2,100 ราย มีถึงร้อยละ 71 ที่มีความต้องการใช้เม็ดพลาสติกรีไซเคิลในกระบวนการผลิต ข้อมูลดังกล่าวบ่งชี้ถึงความต้องการเม็ดพลาสติกรีไซเคิลในประเทศไทยอย่างชัดเจน โดยที่ผ่านมามีความต้องการนี้มักถูกเติมเต็มด้วยวิธีการนำเข้าเศษพลาสติกพร้อมใช้จากต่างประเทศเป็นหลัก

จากข้อมูลการนำเข้าและส่งออกเศษพลาสติกของประเทศไทย ดังแสดงในรูปที่ 4 พบว่าในปี 2018 มีการนำเข้าเศษพลาสติกเป็นจำนวนมากถึง 550,000 ตัน ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากที่ประเทศจีนมีการประกาศห้ามนำเข้าเศษพลาสติก และผู้ประกอบการรีไซเคิลในประเทศจีนจำนวนหนึ่งหันเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมรีไซเคิลในประเทศไทยมากขึ้น จึงทำให้มีการนำเข้าเศษพลาสติกเป็นจำนวนมากซึ่งในปีถัดมาก็ได้มีการออกมาตรการห้ามนำเข้าเศษพลาสติก จึงทำให้การนำเข้าเศษพลาสติกลดลงอย่างมีนัยสำคัญ และได้มีการผ่อนปรนการนำเข้าตั้งแต่ปี 2020 จนถึงปี 2024 ซึ่งจากกราฟการนำเข้าแสดงให้เห็นว่าการผ่อนปรนการนำเข้า ผู้ประกอบการยังคงนำเข้าเศษพลาสติกเฉลี่ยปีละ 200,000 ตัน และการส่งออกที่มีปริมาณที่ลดลง เมื่อเทียบกับปีก่อนๆ แสดงให้เห็นถึงความต้องการในการใช้เศษพลาสติกของผู้ประกอบการรีไซเคิล

รูปภาพที่ 4 ข้อมูลการนำเข้าและส่งออกเศษพลาสติก (HS CODE 3915)

ที่มา: Ministry of Commerce, Analyzed by PIC, PITH

หมายเหตุ: HS CODE 3915 หมายถึงเศษพลาสติกที่ผ่านการจัดการเรียบร้อยแล้วและพร้อมใช้งาน

เนื่องจากปัญหาจากครัวเรือนและพฤติกรรมของผู้บริโภค ที่ไม่ได้มีการคัดแยกขยะพลาสติกตั้งแต่ต้นทาง จึงทำให้เกิดขยะพลาสติกที่ปนเปื้อนและไม่ได้เข้าสู่ระบบการจัดการขยะอย่างถูกต้อง ส่งผลให้ประเทศไทยได้ออกมาตรการและนโยบายด้านการจัดการขยะพลาสติกหลายรูปแบบเพื่อรับมือกับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น การส่งเสริมการแยกขยะที่ต้นทาง การรณรงค์ลดใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวในหน่วยงานภาครัฐและห้างสรรพสินค้า การผลักดัน Roadmap การจัดการขยะพลาสติกเพื่อลดเลิกพลาสติกชนิดที่มีปัญหา การออกนโยบายงดใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วในร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ ซึ่งช่วยลดปริมาณพลาสติกใช้ครั้งเดียวได้จำนวนหนึ่ง เป็นต้น จนกระทั่งในปี 2025 รัฐบาลไทยได้ออกมาตรการ “ยุติการนำเข้าเศษพลาสติกจากต่างประเทศ” ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากทั้งปัญหาภายในประเทศและแรงกดดันจากนานาชาติ และบังคับใช้มาตรการตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2025 เป็นต้นไป มาตรการนี้มีเพื่อแก้ปัญหาภาระขยะและมลพิษ โดยมาตรการดังกล่าวได้ระบุที่กำหนดให้เศษพลาสติกภายใต้พิกัดศุลกากรประเภท HS CODE 3915 เป็นสินค้าที่ต้องห้ามนำเข้ามาในราชอาณาจักร มาตรการนี้มีเป้าหมายหลักคือการป้องกันภัยคุกคามต่อสิ่งแวดล้อมและปกป้องสุขภาพของประชาชน ดังนั้นผู้ประกอบการที่เคยมีใบอนุญาตนำเข้าขยะจะไม่สามารถกระทำได้อีก เว้นแต่เป็นการนำเข้าภายใต้มาตรา 152 ของ พ.ร.บ.ศุลกากร ที่อนุญาตการนำเข้าในกรณีเฉพาะด้านการวิจัยหรือการทดสอบทางอุตสาหกรรม

ที่มา: Thansettakij, Thai-German Cooperation, Pollution Control Department, Department of Industrial Work, Ministry of Commerce

เมื่อมีการห้ามนำเข้าเศษพลาสติกย่อมส่งผลโดยตรงต่ออุตสาหกรรมรีไซเคิลของไทย เนื่องจากวัตถุดิบที่มีคุณภาพและพร้อมใช้งานจากต่างประเทศที่เคยใช้ในกระบวนการผลิตไม่สามารถนำเข้าได้อีกต่อไป ประกอบกับการที่วัตถุดิบในประเทศมีต้นทุนที่สูงเนื่องจากปัญหาจากการจัดการขยะพลาสติกที่ไม่มีประสิทธิภาพตั้งแต่ต้นทาง ผู้ประกอบการจึงต้องประสบปัญหาด้านวัตถุดิบ นอกจากนี้ยังอาจเกิดการแข่งขันสูงขึ้นระหว่างโรงงานรีไซเคิลภายในประเทศในการจัดหาวัตถุดิบเหล่านี้ ผลกระทบดังกล่าวที่เกิดขึ้นไม่ใช่เกิดแต่เพียงด้านลบเท่านั้น หากมองในระยะยาว มาตรการนี้อาจกลายเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ช่วยให้ระบบรีไซเคิลภายในประเทศเติบโตขึ้น ขยะพลาสติกในประเทศที่เคยถูกมองว่าเป็นของเหลือใช้ จะกลายเป็นทรัพยากรที่มีมูลค่ามากขึ้น ซึ่งช่วยให้แรงงานเก็บขยะและผู้ประกอบการรับซื้อของเก่ามีรายได้เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังเป็นโอกาสในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และลดการพึ่งพาทรัพยากรจากต่างประเทศในระยะยาว

โดยภาพรวมตลาดรีไซเคิลโลกยังคงมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่กำลังก้าวขึ้นมาเป็นฐานที่มั่นสำคัญของอุตสาหกรรมมารีไซเคิลเชิงกล ซึ่งครองสัดส่วนหลักของอุตสาหกรรมโลก

โดยประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในฐานะผู้เล่นสำคัญในภูมิภาคเอเชีย ที่ยังจำเป็นต้องเร่งปรับตัวทางโครงสร้างไม่ใช่เพียงเพื่อความอยู่รอดจากภาวะขาดแคลนวัตถุดิบ และการกดดันจากประเทศเพื่อนบ้าน แต่ปรับตัวเพื่อเตรียมพร้อมรับโอกาสใหม่ๆ จากความต้องการใช้วัสดุรีไซเคิลที่พุ่งสูงขึ้นจากทั่วโลก

ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะพลาสติก ไม่ว่าจะเป็นด้านพฤติกรรมผู้บริโภคที่ยังขาดความตระหนักในการแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง การขาดระบบรองรับสำหรับการแยกประเภทขยะในระดับครัวเรือน รวมไปถึงสถานที่จัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีไม่เพียงพอหรือยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ขยะจำนวนมากถูกปะปนและไม่สามารถนำเข้าสู่ระบบรีไซเคิลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องยกระดับประสิทธิภาพการจัดการขยะภายในประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับการอยู่รอดและโอกาสใหม่ๆ โดยในบทความถัดไปจะกล่าวถึงระบบการจัดการขยะพลาสติกและนโยบายของประเทศในกลุ่มภูมิภาคเอเชียที่มีระบบการจัดการขยะพลาสติกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับอุตสาหกรรมรีไซเคิลของไทยในระยะต่อไป

จัดทำโดย

PIC PLASTICS
I NTELLIGENT
CENTER

สนับสนุนโดย

ชั้น 1 อาคารกองพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
ซอยตรีมิตร เลขที่ 86/6 ถนนพระราม 4 แขวงกล้วยน้ำไท
เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110

โทรศัพท์ : 02-391-5340-3

โทรสาร : 02-712-3341

เว็บไซต์ : <http://www.thaiplastics.org>

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวง
อุตสาหกรรม เลขที่ 75/6 ถนนพระรามที่ 6
เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ : 02-430-6800

โทรสาร : 02-644-7136

เว็บไซต์ : <http://www.oie.go.th>

<http://twitter.com/PIUwebsite>

<http://www.facebook.com/PIUwebsite>